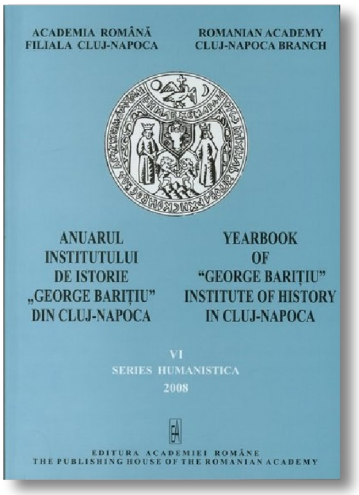

ISSN 1584-4404

Yearbook of the George Barițiu History Institute of Cluj-Napoca Series *Humanistica*

humanistica.ro

Review of: Mihaela Gligor și Mac Linscott Ricketts (coord.), Întâlniri cu Mircea Eliade

Ionuț Isac

How to cite this article:
Isac, Ionuț (2008) *Review of: Mihaela Gligor și Mac Linscott Ricketts (coord.), Întâlniri cu Mircea Eliade*, Yearbook of the George Barițiu History Institute of Cluj-Napoca, Series Humanistica, Vol. 6, pp. 461–462. DOI: 10.5281/zenodo.22965814

© 2008: The Publishing House of the Romanian Academy.
Humanistica Yearbook is published online since 2003.
Submit your article to Humanistica Yearbook: secretariat.dcsu@acad-cj.ro

argumentate tipurile de cunoaştere, ci de a propune o percepţie mai nuanţată a magiei, ce nu poate fi confundată cu religia. Dimpotrivă, pentru Traian Vedinaş, magia nu este ceva mistic, ci este o ştiinţă empirică şi nu poate fi substituită religiei. Astfel, trebuie să înţelegem, ne sugerează autorul, că în comunităţile (şamanice) în care se practică „magia", aceasta este în slujba unei religii, dar nu se identifică cu ea, este un mijloc de a susţine autoritatea şamanului în faţa comunităţii, autoritate bazată pe anumite cunoştinţe empirice. Magia poate fi astfel asimilată şi „medicinii populare", rolul ei fiind terapeutic, nu mistic. O dimensiune magică identifică autorul în cultura şi civilizaţia ţărănească, „ca de fapt şi în alte civilizaţii arhaice, există o matematică magică, când o cifră sau alta e încărcată simbolic cu semnificaţii magice" (p. 147), când se fac calcule ce nu operează cu cifre, de exemplu distanţa dintre două sate reprezintă „«vreme de una, două… liturghii»" (p. 148).

Deşi nu există o precizare explicită, în fiecare capitol al lucrării, cu privire la paradigma propusă: asincronismul social, iar dacă înţelegem însă asincronismul ca diferenţă, identitate şi simultaneitate, atunci ne dăm seama că anumite teme dezvoltate în capitolele: *Două tipuri de Weltanschauung*, *Evoluţionism versus creaţionism*, *Natura umană. Identităţi şi diferenţe*, *Tipologii societale*, *Asincronii parentale*, precum şi cele despre cultură şi civilizaţie: *Cultura şi civilizaţia inuită*, *Cultura şi civilizaţia renului*, *Cultura şi civilizaţia bumerangului*, *Cultura şi «civilizaţia arcului»*, conţin elemente mai mult sau mai puţin detaliate ce converg spre o paradigmă a asincronismului *existenţial şi societal*.

Traian Vedinaş dezvoltă semnificaţiile paradigmei propuse în trei matrici disciplinare: antropologia ce are ca obiect de cercetare fiinţa identitară, sociologia orientată spre fiinţa socială, iar filosofia vizând fiinţa fiinţei. Precizăm că accentul cade pe diferenţă şi identitate, multiplele raporturi dintre acestea fiind creatoare de asincronii, pe care autorul le surprinde astfel: „Sunt reale diferenţe de climă, diferenţe în floră şi faună, diferenţe de la societate la societate, de la comunitate la comunitate, de la om la om, nu numai în opoziţia bărbat-femeie, ci în opoziţiile simultaneităţii bărbat- bărbat, femeie-femeie, încât o celebră formulă: «pentru mine toate femeile sunt la fel» e caducă şi irelevantă, existenţele umane şi societăţile fiind asimetrice, disproporţionate şi în esenţă asincronice, cu diferenţe «ca de la cer la pământ», dar şi cu marea revelaţie a fiinţelor identitare, din fiecare loc şi de pretutindeni" (p. 153).

Faptul că fiecare „capitol" al lucrării poate fi citit şi separat, nu doar în cadrul ansamblului, îi conferă o notă aparte în peisajul cultural românesc. Lucrarea *Antropologie şi ansincronism* ar fi putut să se intituleze şi *Exerciţii de antropologie*, întrucât autorul şi-a propus doar să problematizeze condiţia antropologei ca ştiinţă la ora actuală, lăsând loc pentru perspectiva comprehensivă a antropologiei într-o viitoare sinteză.

Florenţa Lozinsky

***** *Întâlniri cu Mircea Eliade*, Mihaela Gligor şi Mac Linscott Ricketts (coord.), Bucureşti, Edit. Humanitas, 2007, 262 p.**

Cititorul se află în faţa celei de a doua ediţii a lucrării *Întâlniri cu Mircea Eliade*, al cărei text a suferit unele remanieri faţă de ediţia anterioară, cea mai importantă şi semnificativă fiind, probabil, abordarea exclusiv memorialistică a personalităţii şi operei renumitului istoric al religiilor. În acest fel, s-a creat ocazia – cu totul rară şi valorificată pe deplin de contributori – de a-l înfăţişa pe *omul* Eliade, mai degrabă, decât pe *savantul* Eliade, în ipostaze destul de puţin cunoscute ori chiar nebănuite. A fost aceasta concretizarea intenţiei coordonatoarei Mihaela Gligor, cercetător ştiinţific, doctor în filosofie pe tema personalităţii şi activităţii lui Eliade în anii 1932–1938, care afirmă: „Culegerea de faţă s-a născut din dorinţa de a-l prezenta cititorilor pe Eliade, omul şi profesorul, aşa cum a fost el perceput de cei apropiaţi lui, de oamenii cu care a lucrat cot la cot şi alături de care a trăit" (*Cuvânt înainte*, p. 6). Celălalt coordonator al lucrării este Mac Linscott Ricketts, autorul monumentalei lucrări *Mircea Eliade: The Romanian Roots, 1907–1945*, East European Monographs,

Boulder, 1988 (1400 p.), tradusă în limba română cu titlul *Rădăcinile româneşti ale lui Mircea Eliade: 1907–1945*, Bucureşti, Criterion Publishing, 2004, de un colectiv alcătuit din Virginia Stănescu, Mihaela Gligor, Irina Petraş, Olimpia Iacob şi Horia Ion Groza.

Alături de amintirile unor foşti studenţi şi colaboratori ai săi (Douglas Allen, Gregory D. Alles, David Brent, Frederick W. Clothey, Dennis Doeing, Nancy Auer Falk, Norman Girardot, Jerome H. Long, Martin E. Marty, Mac Linscott Ricketts şi William W. Quinn, Jr.), sunt publicate şi cele ale unor specialişti, profesori şi cercetători români (Sorin Alexandrescu, Virgil Nemoianu, Mihai Şora, Andrei Oişteanu, Florin Ţurcanu), dintre care unii nu l-au cunoscut personal pe Eliade, dar ale căror reflecţii şi activitate profesională sunt cu totul remarcabile. Din lectura volumului se degajă, treptat, desprinzându-se de clişeele prea frecvent vehiculate despre savantul închis zi şi noapte în camera cu cărţi, imaginea unui „om între oameni", iubitor de discuţii rafinate, neobişnuit de politicos cu conaţionalii întâlniţi în străinătate, foarte generos cu toţi cei pe care îi cunoştea şi de o naivitate uneori surprinzătoare. Desigur, apar şi mărturii cu nuanţe contrare (de pildă, D. Allen se arată, printre altele, dezamăgit de manifestările egoiste, narcisiste şi autocompătimitoare ale lui Eliade, iar V. Nemoianu de proza lui Eliade, pe care o consideră, în parte, de valoare scăzută).

Nu credem că greşim dacă ne exprimăm convingerea că cele mai conturate contribuţii aparţin, totuşi, autorilor care au insistat să structureze materialul ultra-fluid al amintirilor pe un tipar teoretic, cu motivaţia şi argumentarea de rigoare (este vorba de Nancy Auer Falk şi Norman Girardot). De pildă, Nancy Auer Falk se străduieşte (şi reuşeşte) să ne convingă în încercarea sa de a pune în lumină ce anume a însemnat centrul universitar Chicago pentru Mircea Eliade: „Mai întâi, Chicago a însemnat *libertate* – de a scrie şi a vorbi aşa cum îşi dorea şi de a-şi urma propriile interese. În al doilea rând, Chicago a însemnat *responsabilitate*; a încetat să mai fie un scriitor şi un cercetător neangajat; Eliade a ştiut când a venit la Chicago că va trebui să ajute la construirea unei discipline. În al treilea rând, cel puţin într-o anumită măsură, Chicago a însemnat o *provocare* – în special provocarea de a reflecta la presupoziţiile şi implicaţiile metodologice ale scrierilor sale. În sfârşit, Chicago a însemnat *apogeul*; aici a simţit imperativul de a-şi împlini cariera aşa cum se cuvine" (p. 73). Liber de orice constrângere politică, teoretician şi metodolog de mare calibru al istoriei religiilor, înclinat spre hermeneutică şi lucrări de mare sinteză, Eliade este recunoscut de fosta sa studentă şi secretară ca om al eforturilor monumentale – însă adversar al perfecţionismului şi adept consecvent al muncii în echipă –, la care se referă în termeni foarte elogioşi, poate chiar uşor exageraţi: „Vorbim despre un om – poate ultimul care va trăi vreodată – care a încercat să dea sens *întregului* religiei, în toate formele sale cunoscute şi prin intermediul întregii sale istorii atestate" (p. 88).

La rândul său, Norman Girardot surprinde reflexiv, pe fundalul mărturiilor sale despre rolul lui Mircea Eliade pentru evoluţia sa intelectuală, contextul complex al multiplelor şi marilor schimbări din societatea americană (pe plan educaţional, politic, religios, muzical, vestimentar, comportamental etc.), consumate chiar în anii când istoricul religiei îşi ducea cariera spre apogeu, la Chicago. Asemenea multor altor tineri studioşi ai anilor 1960–1970 ai secolului al XX-lea, pentru Girardot, „[...] Eliade a reprezentat calea de ieşire din ghetoul catolic intelectual într-o lume a cercetării mai puţin autoritară, mai pluralistă religios şi ironic amuzantă" (p. 100). Aflăm astfel că celebritatea academică a lui Eliade s-a datorat, paradoxal, nu numai erudiţiei sale uriaşe şi excepţionalei sale competenţe într-o mulţime de domenii, ci şi unei anumite timidităţi a firii lui – foarte evidentă pentru mulţi dintre cei care l-au cunoscut –,dorinţei sale de evitare a polemicilor, a opţiunilor politice ori a faptului de a impune de la catedră autoritatea vreunei religii sau ideologii oarecare. „Mai mult decât oricine altcineva în acea perioadă în Statele Unite, Eliade a fost salvatorul studiului religiilor, nu numai de un Dumnezeu avramic gelos şi de o teologie provincială îngustă [...] dar şi de raţionalizările ştiinţifice reductive ale academiei seculare [...], vechea ordine liberală protestantă care dominase abordarea europeană şi americană a religiei începea să fie eclipsată de o viziune mai ecumenică şi mai globală, exemplificată de noul profesor român din Chicago, care a scris diverse studii asupra unor subiecte neobişnuite cum ar fi yoga, şamanismul, alchimia, mitologia creaţiei, simbolismul hermafrodit şi iniţierea aborigenă australiană" (p. 103, 104).

Spre finalul depănării amintirilor sale, Girardot punctează şi tema „fierbinte", obsedantă pentru o bună parte a comunităţii academice americane începând cu anii 1980, a trecutului lui Eliade, în special privind opţiunilor sale politice din tinereţe pentru mişcarea de extremă dreapta din România.